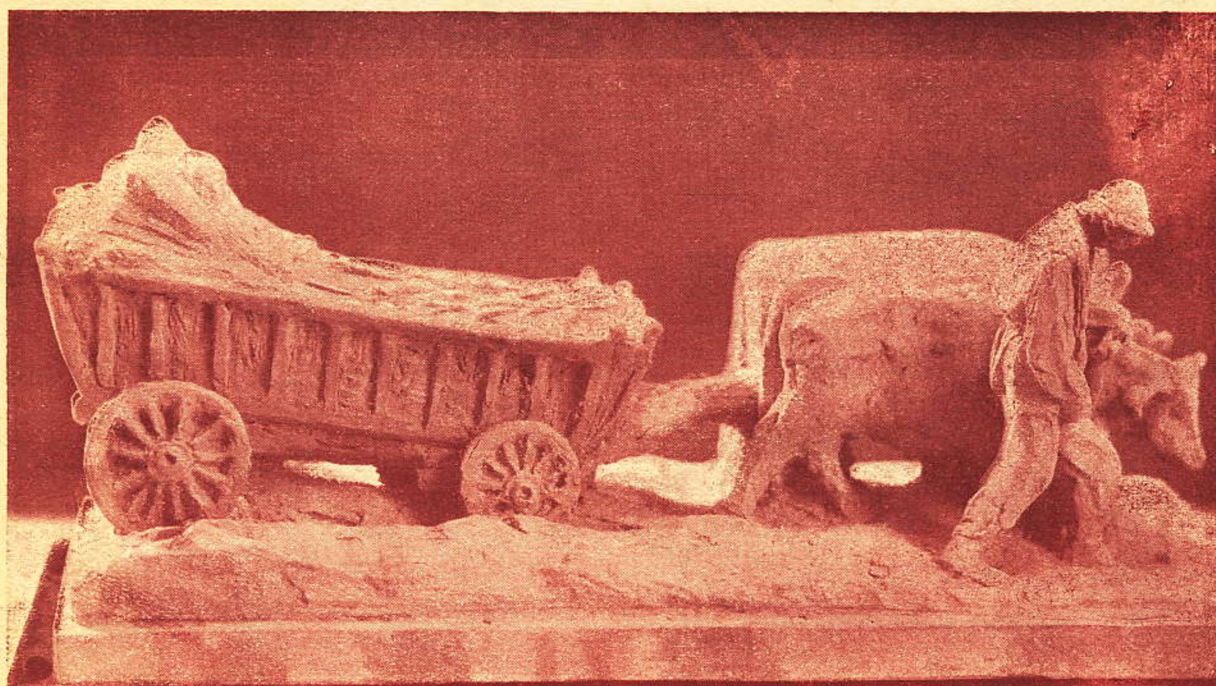
Poštarina plaćena u gotovu Cijena 3 Din

OBITELJ

Mila Vod: BRIGA

BROJ 37/38 10. LISTOPADA G. 1939

OBITELJ

ILUSTROVANI ČASOPIS ZA HRVATSKU PORODICU

GODINA XI. U ZAGREBU 10. LISTOPADA 1939. BROJ 37/38

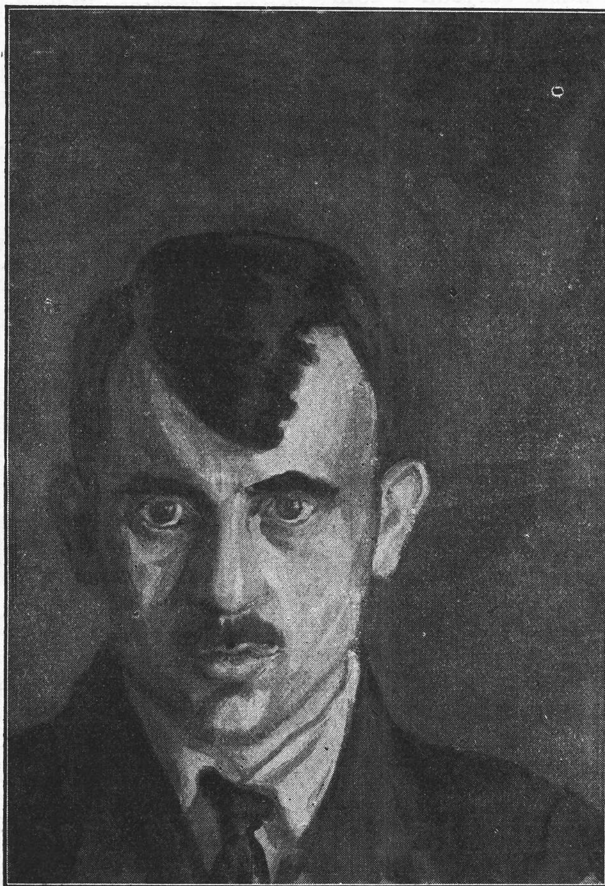
Važan je utjecaj knjige

Napisao Antun Matasović

O važnosti knjige u kulturnom životu naroda nije potrebno govoriti, jer ta je očita. Dobar govornik kadar je da momentano oduševi čovjeka i čitavo mnoštvo, da potrese najedamput srcima i dušama mnogih, jer na čovjeka ništa tako ne djeluje kao neposredna živa riječ. Ali taj dojam kasnije sve više slabi, dok ga često posve ne nestane.

Čitano štivo ne djeluje tako snažno u jednom momentu, ali knjiga djeluje na čovjeka kao neki razgovor sa samim sobom i zato ostavlja trajnije dojmove u duši. Nema te knjige, pa makar je čovjek ne znam s kojim nepovjerenjem uzeo u ruku, a da ne ostavi tragova u duši, kad je čovjek pročita. Napose to vrijedi za lijepu knjigu, jer ona ima silnu sugestivnu moć. Čitajući stalno literaturu stanovitog smjera čovjek i neopazice poprima ideje, koje se u njoj iznose i nakon nekog vremena promijeni dotadašnje naziranje o pojedinim pojavama života, a često čak i svjetovni nazor.

Uzmimo koji primjer. Prije tridesetak godina smatralo je naše građansko društvo rastavu braka zlom, danas naprotiv u građanskim krugovima to se ne smatra nikakovim grijehom, nego nečim prilično naravnim. Uz ostalo uzrok je tome i literatura, napose beletristika, koja je u romanima i novelama opravdavala takve prekršaje morala.

ANTUN MATASOVIĆ
pisac prekrasnog romana iz seljačkog života „Bartol i Bara", koji je izdalo Hrvatsko Književno Društvo sv. Jeronima među svojim izdanjima za god. 1940.
Naslikao R. Petrowitz

Moć beletristike je jača, nego naučne knjige. Mi svi znamo, da Matija Gubec nije ubijen na užarenom stolcu na Markovu trgu, jer nas tako povijest uči, ali kadgod dođemo na Markov trg i vidimo rupe u pločniku, — uvijek će nam se u duši obnoviti Gupčeva tragedija onako, kako ju je prikazao Šenoa. Dvjesta godina i više prikazivala je naša povijest Gupca kao buntovnika protiv legalne vlasti, a pitanje je, koliko bi se današnje naše mišljenje o njemu promijenilo, da nije bilo Bogovićeve drame i Šenoina romana o Matiji Gupcu.

Napose je važno za kulturne i ostale narodne pokrete, da dođu do izražaja i u lijepoj knjizi. Povijest novijega doba pokazala nam je, da su samo oni pokreti potpuno uspjeli, koji su našli odraza i u beletristici. Ali još je važnije, da ta knjiga nađe put u narod i da je on primi i usvoji.

Kako je kod nas u tome? Naša inteligencija uglavnom ima slabo razumijevanje za lijepu knjigu. Školovani ljudi smatraju često beletristiku besposlicom i beskorisnim poslom. No ne samo to, nego velik dio naše inteligencije pokazuje razmjerno malo smisla za knjigu. Naši advokati, profesori, učitelji i drugi inteligenti rijetko imaju pristojnu knjižnicu, nego obično samo nešto stručnih knjiga i to je sve. U školskim knjižnicama ostaju djela u učiteljskoj knjižnici većinom i nezapažena.

Kod drugih naroda je sasvim drugačije. Francuzu na primjer ne ćete ničim tako ugoditi kao tim, da pokazujete znimanje za francusku književnost, a ako pokažete, da poznajete njihovu literaturu, onda će vas tek respektirati. Englezi i na dug put nose sa sobom djela svojih književnika, obično najnovija. Slično će se naći i kod Nijemaca, Talijana, Poljaka, Čeha i drugih kulturnih naroda.

Naši široki slojevi seljaci, obrtnici i trgovci — moglo bi se reći, u najvećoj većini uopće ne čitaju. Ali Židov trgovac, koji često nema veće obrazovanosti od pučke škole, iznenadit će vas svojim poznavanjem mnogih književnika i njihovih djela, dakako najčešće u tuđim jezicima. Naprotiv kod njegovih kolega Hrvata jako ćete rijetko naići na sličnu pojavu.

U našim selima čitaju se najviše pobožni glasnici, i to uglavnom ženske, a kod obrtnika u gradu nema ni tog štiva. Kod naših susjeda u tom je pogledu sasvim drugačije. Na svojim putovanjima po Sloveniji našao sam kod imućnijih seljaka, a pogotovu kod obrtnika male lijepo uređene knjižnice. Gotovo svaki Slovenac, koji iole drži do sebe, ima u najmanju ruku Prešernove i Gregorčičeve pjesme, Finžgara ili Meška, te izdanje družbe sv. Mohorja ili druge knjige, već prema kulturnom naziranju dotičnika. Pa i u našem jednom kraju, u Međimurju, napose u Čakovcu od ono nešto obrtnika, koji se osjećaju Madžarima, imade gotovo svaki knjižnicu, često od nekoliko stotina knjiga. Vele poznavači madžarskih prilika, da tamo srednji slojevi mnogo čitaju i kupuju knjige, pa je to razlog, da se kod Madžara, iako brojem vjerojatno ne nadmašuju mnogo nas Hrvate, mnogo izdaju knjige, te se oni u tom ubrajaju razmjerno među one narode, u kojima se izdaje najviše knjiga.

Istina, i kod nas se čita u novije doba više, nego što je to bilo prije svjetskog rata. Bogatije građanstvo je u zadnje doba poplavljeno knjigama liberalnih naklada. Kako ta literatura djeluje na taj sloj, neka posluži jedan primjer. — Vraćao sam se sa zajedničke pričesti katoličkih muževa s jednim prijateljem, koji se i sam s nama pričestio i putem mi je u zvijezde kovao knjigu jednog svećenika apostate, u kojoj se na loš način prikazuje katolički svećenik. Nikakva moja uvjeravanja nijesu ga mogla uvjeriti, da je knjiga napisana sa zlobnom namjerom.

I gradska omladina — mladi radnici, šegrti i pomoćnici u zadnje vrijeme prilično čitaju. Njih sustavno obrađuju u tom pogledu marksisti i filomarksisti osnivajući razne knjižnice. Drugo štivo te mladeži jesu stripovi i pustolovni romani. Čovjeka mora upravo srce zaboljeti, kad vidi, kako ta sirotinja od svoje neimaštine otkida, da kupi nov svezak stripova ili pustolovnog romana.

Prije nekoliko godina bile su opsežne ankete o krizi naše knjige. Moje je mišljenje, da je glavni uzrok toj krizi, što naš čovjek nema još osjećaja za prave kulturne potrebe. Naš će seljak, obrtnik pa i građanin i te koliko dati za razne beskorisne stvari, a za knjigu ništa ili vrlo malo. Jednaka je pojava i kod inteligencije. Sucu, advokatu ili kojem drugom inteligentu nije žao ići u kavanu ili gostionicu te ondje u društvu katkad i više puta na tjedan (a neki možda i svaki dan) potrošiti neku svotu, ali se ustežu uzeti na pr. knjige Matice Hrvatske ili jeronimske Knjižnice Dobrih Romana, premda bi to značilo možda samo jedan ili dva puta mjesečno izostati iz spomenutih lokala.

Ukoliko se ipak u novije doba pojavljuje osjećaj za kulturne potrebe, uzimaju se više djela, koja nemaju nikakova pozitivnog značenja za našu kulturu.

Da sve to nije pretjerano, dovoljno je uzeti na um, koliko ima Hrvata i koliko ima hrvatskih obitelji. Taj broj — uzevši u najmanju ruku — doseže sigurno preko pola milijuna. Ako se s tim brojem usporedi visina izdanja Društva sv. Jeronima i Matice Hrvatske, mora se nužno doći do zaključka, da je kod nas širenje knjiga još tako, da se ne može usporediti ni sa Slovencima ni s Mađarima, a kamo li s većim narodima.

Nama mora biti stalo u našem općem hrvatskom narodnom interesu i u interesu naše tisućgodišnje kulture, da u tome pitanju nastupi poboljšanje, jer nam naš narodni ponos ne može dopustiti, da nas u tom pitanju preteknu oni, koji su do nedavna bili iza nas.

Uskrsnuo dvorski luđak

Scaggon, glasoviti dvorski luđak kraljice Elizabete Engleske, posudio si bijaše jednom zgodom od svoje gospodarice pet stotina funti sterlinga, ali ih nikako nije vraćao. Kraljica se radi toga jako srdila, i svakom bi ga zgodom podsjećala na njegov dug.

Kad je dvorski luđak jednom zgodom slučajno doznao, da će se kraljica idućeg dana provesti kraj njegovog stana, pade mu na pamet zgodna misao. Brzo naruči lijes i požuri se svojim prijateljima i zamoli ih, da ga idućeg dana ponesu na groblje. Oni su odmah pristali na tu šalu. Sve je išlo kao po loju. Baš kad se kraljica vozila mimo Scaggonove kuće, iznesoše ga njegovi prijatelji iz kuće u otvorenom lijesu na svojim plećima. Kraljica zapita:

»Koga to nose na groblje?«

»Vašeg veličanstva najpokornijeg slugu Scaggona,« odgovoriše joj.

Kraljica začuđena poviče:

»Scaggona? Tog šaljivdžiju? Zar je umro? Ja nisam znala ni da je bio bolestan! Obješenjak mi je bio dužan pet stotina funti, ali mu ih od srca rado poklanjam!«

Jedva je bila izgovorila te riječi, kad se »mrtvac« podiže u svom lijesu, pa će:

»Hvala vam, milostiva kraljice! Vaša je milost tako velika, da me je podigla iz mrtvih!

U današnjem Skadru

Napisao Vilim Peroš

(Nastavak)

Bilo je oko šest sati navečer, kada smo uz obligatno trubljenje ulazili slabom cestom u Skadar. Uz cestu su smješteni loši telefonski stupovi. Sunce je baš zalazilo negdje iza golih i krševitih stijena brda Taraboš, a sunčane su zrake odsijevale u punom sjaju s mutne površine Skadarskog jezera, koje je opkolilo Taraboš kao široki rukav kakve nizinske kaljave rijeke, dok su okolo naokolo visoke albanske gore ovjenčale svojim golim grudima samo jezero.

Kroz nekoliko minuta ušli smo u Skadar i zaustavili smo se pred najvećim i najluksuznijim hotelom u Skadru, hotelom Savoia, koji se nalazi na glavnom skadarskom trgu.

Skadar je smješten uz obalu Skadarskog jezera. Glavna ulica, koja prolazi uz hotel Savoia, prema skadarskoj čaršiji, dijeli grad uglavnom na dva dijela. Gledajući s visine staroga skadarskoga grada na grad, veći dio grada, smješten uz lijevu stranu ceste, nastanjen je gotovo isključivo muslimanskim življem, dok manji dio grada, smješten zdesna, nastavaju katolici.

Muslimanski dio grada sastoji se većinom od starih kućerina, koje potječu još od turskih vremena. Među tim kućama ima još i danas mnogo drvenih kućica s uskim drvenim rešetkama na malenim prozorima; ti »kapidžici« uz kamenjem ograđena dvorišta sjećaju putnika na stare turske zemane, kad su fanatični Turci ognjem i mačem širili vjeru Alahovu. Stare i trošne džamije s posivjelim minaretima daju također istočnjačko obilježje ovom dijelu grada.

Pa ipak bi se prevario svatko, tko bi pomislio, da se u Skadru može vidjeti pravi Orijent. I taj muslimanski dio grada ne ističe se ničim naročitim osim velikom prljavštinom. Svatko, tko želi da vidi sliku Orijenta, mnogo će je bolje vidjeti u Sarajevu, negoli u Skadru. Pa nesamo kuće, nego i dvorišta su u muslimanskom dijelu Skadra puna svakakve prljavštine. Istočnjačka indiferentnost dolazi i u tom pogledu do punog izražaja. Sami muslimani s neuređenim bradama, prljavim fesovima i blatnim opancima dobro upotpunjuju taj okvir.

Ima u Skadru i većih kuća, dvokatnica i trokatnica, koje su dakako najnovijeg datuma, što se vidi i po stilu izgradnje i po higijenskim uređajima stanova. Te novije i modernije kuće smještene su u drugom dijelu grada, koji nastavaju većinom katolici, dok pravoslavnih ima veoma malo. Uz glavnu ulicu izgrađene su danas većinom omanje kuće kao vile s lijepom arhitektonikom i suvremenim komforom.

Prenoćišta i hoteli u Skadru također su u skladu s tradicionalnom istočnjačkom prljavštinom. Najbolji i najveći hotel, u kome smo i mi odsjeli, jest hotel Savoia, ali u njemu ima dosta malo soba za noćenje, a i te nisu čiste i uredne.

Kad sam sa svojim suputnikom, jednim bečkim studentom, ušao u hotelsku sobu, prvi je dojam bio dosta dobar: soba je bila svijetla, a kreveti čisti. Međutim je moj suputnik opazio na krevetu zgnječenu stjenicu, pa se je htio uputiti u drugi hotel bojeći se, da ne će moći spavati od neprijavljenih posjeta tih noćnih hotelskih avanturista, ali sam ga zadržao upozorujući ga, da vjerojatno ni drugdje ne bi bilo bolje, jer je ovo ipak najbolji hotel u Skadru. Sobarica, jedna Crnogorka, nasmijala se je bojazni moga suputnika upozorivši ga, da se nalazi u Skadru, pa da na to ne zaboravi. Pod takvim okolnostima moj se je suputnik smirio i ostao u toj sobi, u kojoj smo, ugodno iznenađeni, ipak proveli noć neuznemirivani od neželjenih noćnih posjeta.

Kako je bilo tek sedam sati navečer, otišli smo s vodičem u muslimanski dio grada, pa smo u jednoj džamiji prisustvovali večernjoj molitvi muslimana. Muslimanski dušobrižnik je jednoličnim glasom zazivao blagoslov Alahov, a muslimani, stari i mladi, ulazili su u džamiju, skidali su kod vratiju obuću, pa su je ostavljali uz vrata ili su je nosili na prozorski zid, te su bosi po debelim šarenim sagovima dolazili naprijed i klanjali se Alahu okrenuti prema Meci. Njihove su fizionomije poprimale u tim momentima nekakav zagonetni izgled, koji je još više povećavao bore neke zamišljenosti i vjerske fanatičnosti na njihovom čelu. Vraćajući se prema izlazu džamije nekako neprijateljski su promatrali nas inovjernike, a njihove su oči svjetlucale u plavičastom sumraku posebnim sjajem, u kome bijaše utopljena sva mistika istočnjačke duše i orijentalnog značaja.

Ostavili smo džamiju i grupu tih vjernika s nekom čudnom tjeskobom u duši, te smo šutke i zamišljeno produžili razgledavanje grada.

Nismo zaboravili uobičajeno kupovanje razglednica i maraka, da se javimo poznatima. U trgovinama možete plaćati stvari i dinarom ili albanskim novcem lekom, koji je ostao u prometu još od kralja Zogu-a I. Jedan lek vrijedi tri dinara. To je kovani, mali novac. Zanimljivo je, da na četvrtini toga novca piše leku, a ne lek, pa je to sigurno genitiv imenice lek. S lica $\frac{1}{4}$ leku reljefno je izrađena grančica, a s naličja je lik lava i natpis: Shqipni, a dolje piše: 1927, t. j. godina, kad je novac kovan. $\frac{1}{4}$ leku je novac, koji vrijedi 0,75 din, oblikom je između 0,50 i 0,25 din, a debljinom je tanji od dinara, dok je kvalitativno vredniji.

Iz razloga, koje smo posljednji put javili, prisiljeni smo i ovaj mjesec izdati dva dvobroja, ali se nadamo, da će normaliziranjem prilika idućeg mjeseca »Obitelj« izlaziti redovito 3 puta u mjesecu.

Dječak s jednom nogom

Napisao Ivo Balentović

Kiša. Blatna staza i kaljuža. Voda se u malenim lokvicama blistavo ljeska. Točak kolni duboko se usiječe u glibovitu cestu. Zaškripi na kamenu. Talas vjetra protrči. Izgubi se. Drveće je u snu. Bez lišća. Dan je pun mraka i tjeskobe.

Njegov korak zvoni. Tak tak tak.

Dječak sluša svoj korak i lice mu biva tužnije radi suze, koja zacakljuje oko. Usne su mu ispupčene, a oko njih jedna vidljiva crta. Blijed je. Skromno, siromaški odjeven. Kašljuca. Ide ulicom u sumrak, a kiša tiho pada. Zastaje, smiri se, ukoči i batinom kopka po kaljuži. U njoj ugleda svoju sliku. Hitro odvrati pogled i dugo zuri nekud. U ništa. U crno, prazno, bezizlazno. Zakašljuca i pođe. A drvena noga, štaka, koju stišće pod pazuhom, opet se javlja svojom jezivom pjesmom.

Kakav je to zvuk? Tak tak tak.

Zar nije upravo takav? Kao da su u te batine, što mu nadomješta nogu, usta čovječja i glas, koji ponavlja stalno: Tako! Odista je tako. Upravo tako. Dječak ne zna, ne može mišlju da dokuči, kako bi drukčije moglo biti. Kako bi trebalo biti.

Ovako se pita dječak i suza kapne na stazu. On je u tom padu opazio, kako je suza sjajna. U njoj nešto bliješti poput srebra. A što je to sjajno? Nije znao da si protumači. Suza je pala u kaljužu i ondje potonula. Žuta se lokva sjala kao kakvo sito, nasmijano lice. A dječak je opet zastao. I misao mu bila toga trena razigrana:

Kako je bilo jučer?

Ležao je u bolnici. Mnogo dana. Nije ih brojio. Zna samo to: bili su dugi i bez sunca. U velikoj sumračnoj odaji. Oko njega šarene slike. Jasno, nije razaznavao taj život. Same šarene slike. On nije o njima mnogo ni razmišljao. Samo je znao, da je prošlo jedno veselo ljeto, kad je s komadićem svježega hljeba skakutao po seoskoj tratini, igrao se s drugovima loveći leptire. Prošlo je to. Brzo. On je bio veseo i premda je znao, da su mu mrtvi i otac i mati, nije mislio o tome. Dječak nije shvaćao strašne riječi — smrt. Jer je snažno u sebi osjećao život.

Činilo mu se, kao da su roditelji nekuda otputovali. Tako nekako, slično. A ujak je o njemu vodio brigu. On i njegova žena. Nije dječak znao, zašto ga je ujak, sklapajući seljacima stare, rasušene bačve, zamišljeno nekad promatrao. Motrio je on ujakove snažne ruke, kako vješto zamahuju golemim čekićem. Ujak je bačvar. Velike i male bačve zakrčivale su tijesnu ujakovu radionicu. On je često gladio svoj dugi žuti brk i govorio:

»Sad posao ide. Urodile šljive. A poslije . . .«

I uvijek se tu prekidao. A poslije? Ujak je imao skupljene bujne obrve. Iza zadnjih riječi obrve mu se spustile i stisle. Šta, a poslije? O tome dječak nije mogao ništa saznati. Samo je živo upamtio ujakove polagane i trome riječi.

»Poslije ćeš svakako na zanat. O tome ćemo još razmisliti.«

Onda su se dani opet koturali, prolazili kao oblaci i ptice nebeske, a konačno je došao strašni čas za dječaka — ugrizla ga zmija u nogu. U kući su najprije zdvajali, ujakovo se lice mračilo, a žena mu žalosno slijegala ramenima:

»Šta ćemo sad? Nemamo novaca za bolnicu.«

»Koliko to samo stoji!«

»Na njega baš naišla zmija . . .«

Dječak je u paničnom strahu motrio ta skupljena i ukočena lica. Titrala mu u svijesti šarena cvjetna livada, igra u mekoj zelenoj travi i ujed zmije, odvratnost i strah toga trena. I sav se taj film duboko usjekao u njegovu svijest. A brzo zatim, dok su njegovi skrbnici zdvajali nad nepredviđenim slučajem, otrov je već znatno djelovao. U zadnji čas, kad je već bio ukočen od bola, odvežen je na seljačkim kolima u bolnicu, koja je bila trideset kilometara daleko. Tamo je ležao dugo vremena, prestrašen, usplahiren, ne snalazeći se. Samo jednoga dana, kad se samo za čas na prozoru pojavilo sunce i njemu se nekako razvedrilo lice, htio je da skoči sa kreveta. Sjetio se zelene livade i dugačke prašne seoske ceste. Htio je da u obijesnom trku poleti za leptirom, da se provaljuška po mekoj tratini. Ali — bolno ga stislo u grudima, kad je otkrio, da je bez noge, da je pod pokrivačem samo jedna.

Dječaka je jedino tješilo liječnikovo nasmijano lice:

»Ja ću se, dijete, već za tebe pobrinuti. Dok ozdraviš.«

Dolazio je i ujak, smrknut i zamišljen.

»Ja mislim, da nije to trebalo,« govorio je doktoru.

»Trebalo je!«

»Da, oprostite, što to hoću reći. Vaše je uvijek samo — sijeci! To je najjednostavnije, molim lijepo.«

»Zašto ste dječaka donijeli prekasno. Trebalo je odmah.«

»Odmah? Dakle i ja sam tu nešto kriv?«

»Dakako!« smješkao se doktor.

»Pa dobro!« Ujak je u neprilici gladio brkove i capkao nogom.

»Dobro, no zašto je moralo doći do te operacije? Zar je to baš moralo biti?«

»Moralo je.«

»A zašto? Što niste pustili? Šta vas briga...«

»Dječak bi umro, dragi prijatelju.«

»No! Ako bi mu se i to desilo. I onako nema roditelja. A ovako, šta ću s njim. Siromah sam. Posao mi ide slabo. Imam i svoju djecu. Ono jest, znate, on je sin moje pokojne sestre, ali...«

»Naći ćemo valjda neki izlaz. Budite već bez brige.«

Ujak se čvrsto uhvatio za posljednje doktorove riječi. Nada ga neka nadahnjivala iz njih. Vratio se kući mirniji. I vjerovao, da će se to sve skupa valjda odista nekako već riješiti.

Ali dječak doskora došao kući. Dali su mu tek besplatnu kartu. I drvenu štaku. Skrbnici se iznenadiše mnogo.

»Pa šta je kazao gospodin doktor?«

»Ništa«.

»Baš ništa nije rekao?«

»Ovaj, jest, da moram ići kući, jer sam zdrav.«

»I ništa više?«

»Ne.«

Zdvojnost zahvatila ujaka nakon toga. Bolnički troškovi. Dječak bogalj. Šta sada. Posao mu daje samo najnužnije za život.

»Ja ne znam,« govorio ženi, »ne znam, što ću! Trebalo bi ga dati nekud na zanat. Ali to ne ide. Zbilja, daj ti nešto predloži, ako znaš.«

»Ja ne znam. Ali sestrino ti je dijete, smisli se.«

»To je ono, to. Da nije toga...«

Sve on ovo čuo. Slušao te razgovore često. Ujak je mrko gledao na njega, kako se vuče po kući. Odvagnuo bi mu svaki komadić hljeba, koji bi pojeo. Kao da je nosio u sebi neku zlu misao. A dječaka ovo boljelo. Oslabio još više, oči mu zamišljenije postaše. Spoznavao je suvišnost svog nepotpunog tijela. I odlazio da se negdje ponudi u posao. Ali gdje će se on zaposliti. Bez noge. Sa štakom. Mučno mu bilo, prošlo ljeto u šutnji i skrivenim suzama.

Jučer mu rekli u kući:

»Mi te ne možemo držati. Trošak nam činiš. Nađi si posao.«

On nije odgovorio ništa. Suvišno je. Znali su oni, da je on posao tražio; znali su dobro, da mu je bilo sve uzalud.

Danas je život tako blatan i štaka muklo bije u trošnu stazu. Dječak šapuće:

»Ne ću se vratiti. Idem nekud...«

A vjetar pretrči preko njega.

Škripi kolni točak i umukne. Ode dalje.

HRVATSKI KRALJ ZVONIMIR
Slika u crkvi u Biskupiji kod Knina. Kralj Zvonimir je u narodnoj nošnji iz Vrlike

Naslikao Josip Kljaković

Dječak kruto stišće usne. Oči mu suzne sjaju odlučnošću:

»Idem, pa ću prositi komad kruha. Isprosit ću nekad toliko, da ću si moći kupiti harmoniku i tako prosjački poći kroz život.«

Dugo stoji na raskršću. Gleda pred sebe. Razmišlja. Krene.

Zvuk ga drvene štake prati: tak tak tak!

Napete hlače

O nekadašnjem predsjedniku T a f t u, koji je bio poznat radi svoje neobične debljine, pričaju Amerikanci i ovu anegdotu.

Kad Taftu bijaše sedam godina, kupi mu majka kratke hlače, koje su se nakon prvog pranja jako suzile, tako da ih je mali debeljko i protiv svoje volje i uz mrmljanje jedva navukao na sebe.

Ovako odjeven ode da se igra sa drugim dječacima, ali se nakon par časaka povrati i reče majci:

»Mama, ja ne mogu tih hlača nositi, one su na meni napetije nego moja vlastita koža!«

»Ludorija!« odgovori majka. »Na tebi ne može ništa biti napetije od tvoje kože.«

»Ipak, ipak!« prigovori uporno mali debeljko. »Te su hlače napetije od moje kože. U svojoj koži mogu sjesti, a da ne pukne, no u tim hlačama ne mogu.«

Hrvatica majka uz kolijevku

Prigodom godišnjice posvete zavjetne crkve hrvatskoga naroda kralju Zvonimiru u Biskupiji kod Knina

Spjevao o. fra Ivan Menđušić

Knin je bio prijestolnica hrvatskoga kralja Dimitra Zvonimira. U Biskupiji kod Knina bila je u doba tog slavnoga kralja podignuta bazilika, koja je od zuba vremena kasnije srušena, te su joj samo temelji danas vidljivi. Dva pobožna i rodoljubna franjevca — o. Bernardin Topić, gvardijan u Kninu, i o. Ivo Menđušić, nekadanji kninski gvardijan — došli su na divnu misao, da se u Biskupiji iznova podigne crkva, pa da to bude spomen-crkva velikog hrvatskoga kralja Zvonimira. Prije nekoliko godina došao je o. Ivan Menđušić u Zagreb, da za tu misao poradi u središtu hrvatskog naroda. Misao je naišla na velike simpatije. Ohrabren time otišao je o. Menđušić slavnom hrvatskom kiparu Ivanu Meštroviću, da on dade idejni nacrt za tu hrvatsku spomen-crkvu, i slikaru Jozi Kljaković, da je on svojim slikama ukrasi. Oba ta velika hrvatska umjetnika prigrlila su tu misao, a rodoljubi Hrvati darovali su sredstava. Tako je prošle godine crkva u Biskupiji bila dovršena i u rujnu 1938. uz veliko slavlje po hrvatskome metropoliti posvećena. O. Ivan Menđušić i o. Bernardin Topić dočekali su tako ostvarenje divne svoje zamisli, za koju im hrvatski narod mora biti haran. O. Menđušić je mnogo truda uložio za propagandu te crkve. Napisao je o njoj i knjižicu u stihovima, kako treba obnoviti zadužbinu kralja Zvonimira, te je sebe tu nazvao »starac Prokop«. I iza dovršenja crkve o. Menđušić opjevava tu spomen-crkvu i ideje, koje su uz nju vezane. Tako je nastala i ova pjesma o Hrvatici majci, koju evo u našem listu donosimo, kao dio veće zamišljene pjesme. O. Menđušić umije lijepo stvarati stihove u narodnom desetercu i narodnom duhu, pa je milina čitati te njegove stihove.

O. fra IVAN MENĐUŠIĆ
pjesnik deseteračkih pjesama po uzoru guslara za narod. Na leđima nosi narodnu torbu iz Vrlike, a u njoj su njegove narodne gusle

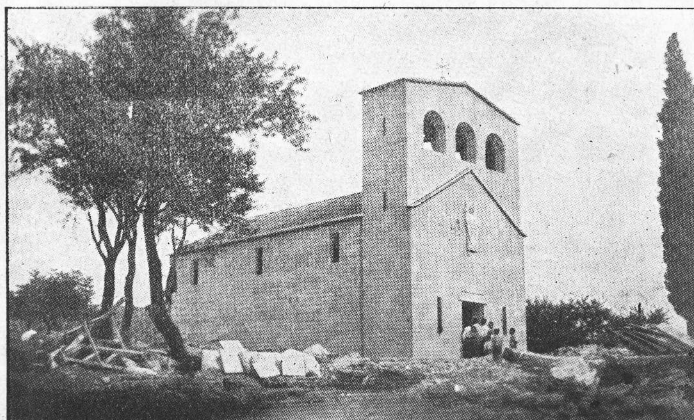
Sva blažena sretna i vesela,
što poroda od svog srca ima,
sjedi mlada Hrvatica majka
uz kolijevku svoga sina Ranka:
ljulju ljulja, pjesmom se zabavlja,
pjesmu pjeva, Ranku je pripijeva:
»Rasti, dijete, moj mileni cvijete,
da hodimo, crkvu pohodimo,
pozdravimo Mariju Djevicu,
našu majku, našu odvjetnicu;
zamolimo, od nje isprosimo,
da nas primi pod svoje okrilje,
pa zaštiti i moćno obrani
od navala našijeh dušmana
i dušmana roda hrvatskoga.

Marija će prošnje uslišati,
svoju pomoć Hrvatima dati,
da izdrže i sretno pregaze
kobne zlobne klance jadikovce,
što prkose i na putu stoje,
da ne dođu do slobode svoje.
Hrvati su dobra djeca Njena,
za čast Njenu sve učinit spremna,
a Marija njima dobra majka,
djecu čuva prevara i zamka.
Pod okriljem dok Njezinim stoje,
sigurna su, ništa se ne boje.
Neka vijor, ama kakav duva,
bez brige su, Marija ih čuva.
Marijina ko se drži skuta,
k cilju stiže, bezglavo ne luta.

Rasti, dijete, srce iz njedara,
rasti, pazi, obje oči moje,
da nikakva posla ne počinješ,
svetim križem dok se ne prikrižiš
i srčano Bogu ne pomoliš.
S Bogom, dijete, sve se lasno može,
a bez Boga, nema, dijete, toga!
Stoga vruće i svagdano moli,
rod hrvatski patnjam' da odoli,
sve nedaće da jednom prestanu,
bolji, ljepši da mu dani svanu,
sam sa svojom da sudbinom vlada,
naprijed kroči i više ne strada.

Rasti, dijete, ptiću od sokola,
da poletiš i jato sakupiš
sve Hrvata, sivih sokolova,
prokušanih vrsnih megdandžija,
kojino će znati i hotjeti
boj voditi, život žrtvovati,
učuvaju da nam vjeru svetu
i slobodu domovine zlatnu.
Čuvat vjeru, branit domovinu —
baština je to Hrvata stara,
radi koje bjehu nagrađeni
i predziđem kršćanstva nazvani.

Pa na nama svijesnim potomcima
dužnost sveta iznad svega stoji:
da čuvamo i da obranimo
taj amanet sveti i viteški,
kog namriješe, nama ostaviše
pređi naši: djedi i pradjedi.
Rasti, sinko, ponose i diko,
rastom rasti i snagom se snaži,
da te gledam sa vrsnicim' tvojim,
gdje se bacaš kamena s ramena,
ne da krnjiš, nego da potvrdiš,
što se priča, što se pripovijeda
po svim selim' na noćnijem prelim'
junačkome o koljenu tvome;
kako djedi i tvoji pradjedi,
otac, strici i svi rodijaci
obdulje su prve odnosili
u rvanju, u pleća hvatanju,
u bacanju kamena s ramena,
potezanju neslomljiva klipa
i jahanju konja vilovita.
Skočit skokom, vrči se s džilitom,
ustrijeliti na koplju jabuku
i s junacim' kuke potegnut se:
vrlo mila, ta im igra bila,
na njima bi megdan ostavila.
Takva sreća nek i tebe prati,
da ne budu tebe prekarati,
isporčetom roda tvoga zvati.
Rasti, sine, majčino milinje,
da te vidim i da ti se divim,
kako ràniš i volove goniš,
da saoreš plodne podvornice,
oranice i duboke dôce
i zasiješ bjelicom pšenicom,
nek je kući kruha izobila
i podjelâ sirotinji gladnoj.
Milostinja golu i ubogu
pred Bogom je zadužbina vela:
ko je dijeli s puta ne silazi,
koji ravno na nebesa vodi.
Stoga, sine, milo milovanje,
ne prezrimo, nego pomozimo,
kad nam bokci na vratima tuku
i podjelâ na put Božji traže,
da ublaže tešku suhotinju
bosotinju, tijela golotinju.
Stostrukim će Bog nam uzvratiti,
svoj blagoslov u svemu nam dati.
Rasti, sine, majčin kućeniče,
da te gledam pa da se nagledam,
na livadu kako kosce vodiš,
kosce vodiš i kosce predvodiš,
vrstan, vrijedan kano kosibaša.
Takav ti je i tvoj babo bio:
dok kosio, nije dopustio,
da mu drugi oko noga švraba
ljutim oštrim prekaljenim gvožđem;
a kad mahô i travu obarô,
u otkos je ne bi nikad slagô,
već bacao, daleko bacao
do otkosa trećeg i četvrtog.
Pa i tebi, milo moje dijete,
dobri Bog će u pomoći biti,
babu svoga posramiti ne ćeš
nečovještvom niti nejunaštvom.
Rasti, željo i majčina srećo,
rasti brzo, u jedrinu daj se,
da serdarsko odijelo krasno
babe tvoga sada pokojnoga
pristane ti duljinom, širinom,
kano da ga krojač namijenio,
izmjerio, o tebi skrojio.
Pa kada se njime zaodjeneš,
i s prvacim' zborovati pođeš
o slobodi, sreći i napretku
roda tvoga, roda hrvatskoga,
il kumuješ bratu prijatelju,
rodijaku ili netijaku,
il' ma kome poznaniku svome
pri krštenju ili na vjenčanju,
zgledat će se čitava krajina,
a diviti braća i družina
tvome stasu i odijela krasu.
Za ime te niko pitat ne će,
ko si, što si, niti odakle si —
to im kaže tijelo i odijelo;
ipak drug će prišaptati drugu:
Vuk od vuka, junak od junaka,
kakva rađa Hrvatica majka!
Rasti, rasti, sve moje uzdanje,
sve uzdanje i kućni oslone,
da zajahaš, krajinu obajkaš
i potražiš sebi vjernu ljubu,
sebi ljubu, majci dobru drugu;
povedeš je crkvi pred oltara,
jedno drugom vjeru da zadava:
vjerni biti, Boga se bojati,
porod dobar, sretan i čeličan
poroditi, rodu odgojiti.
Amen, sine, u sto dobrih časa:
sretno bilo na obadva svijeta,
sretno bilo na vijeke vjekova,
sretno tebi, sretno rodu tvomu.«
Tako majka pjesmom završava
i s naukom svoj blagoslov dava
dojenčetu, svome miljenčetu.

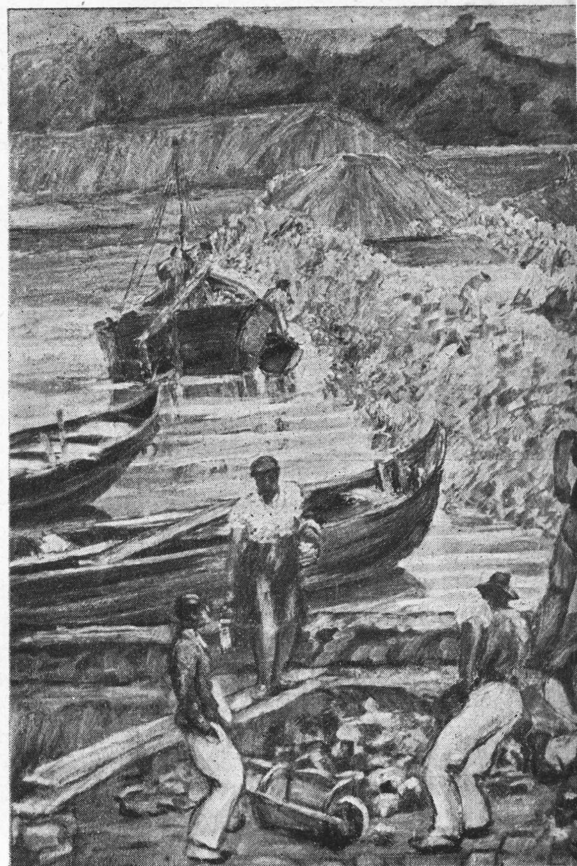
Desno: CRKVA U BISKUPIJI KOD KNINA
podignuta na spomen hrvatskoga kralja Zvonimira u rujnu g. 1938.

S IŽLOŽBE LIKOVNIH UMJETNICA

U novom zagrebačkom Domu Likovnih Umjenosti bila je od 3. rujna do 8. listopada vrlo zanimljiva izložba Kluba Likovnih Umjetnica. Hrvatske slikarice i kiparice stupile su tu pred nas u obilnom izboru svojih umjetničkih djela, da manifestiraju, kako i žena-umjetnica velik dio pridonosi izgradnji hrvatske umjetnosti. I doista smo se o tom na toj izložbi mogli osvjedočiti. Bilo je tu zastupano 26 umjetnica, i to 25 slikarica i 1 kiparica.

Prva izložbena dvorana (rotunda u prizemlju) bila je ispunjena samim skulpturnim radovima Mile Vod. To je bio najukusnije uređeni dio izložbe. U okrugu bila su poredana umjetničina djela u pročelju sa spomenikom Stjepana Radića, kojega

VODOGRADNJA

Slika lijevo dolje:
DUNDO PERO — Naslikala Cata Dujšin

Slika na
ODMOR — Na

Naslikala Reska Šandor

Slika desno gore;
ŠVELJA — Naslikala Zdenka Ostović-Pexider-Srića
sredini dolje:
slikala Anka Bestall

je brončani odljevak postavljen u Petrinji. Uz taj je spomenik jedini drugi veliki kip tu bio kip bl. Nikole Tavilića, izrađen za crkve u Mariji Bistrici, Koprivnici i Somboru. Oba ta velika umjetničina djela pokazuju, kako je ona doista umjetnica velikih poteza, kako tvrdoj masi, kojom radi, umije dati profinjeni izražaj, uliti u nju mnogo života i sve zadahnuti toplinom i mekoćom. Njezin Radić je blag, dobar, prijazan, i kao da će sad-na progovoriti tihim, mirnim glasom, kako je on znao nastupati, dok nije dao svom temperamentu punog maha. A njezin bl. Tavilić je pravi pravcati tip franjevca, i to franjevca iz onog miljea, u kojem je on glavno svoje sveto djelovanje provodio, iz Bosne, živi ujak. Grli križ, koji je njegova jedina ljubav, kako to kazuje njegov blagi, svetački zaneseni pogled. Noge mu obuhvaća oganj, ali taj kao da za nj ne postoji, on ga u svojem svetom zanosu ne ćuti, pa gledalac ima osjećaj, kao da će se Blaženik svaki čas izdići iz tog ognja i poletiti prema visinama. Cijelo njegovo svetačko biće odaje takvu jednostavnost duše, takvu profinjenost osjećaja, takvu prirođenost izražaja, da je malo kojem hrvatskom umjetniku uopće kod nas uspjelo stvoriti tako izrazit svetački kip, za koji imaš osjećaj, da ti je prirodno blizak, da je naš. Poznato je, da je Mila Vod izradila za Mariju Bistricu i kip bl. Marka Križevčanina i da će tako izraditi i kipove drugih svetih Hrvata, pa bi crkve po hrvatskim gradovima trebale da se zainteresiraju za te kipove.

(Nastavak na str. 554)

HITAC U TAMI

ROMAN O TAJNI JEDNOG UMORSTVA — NAPISALA ANA HRUŠKA — PREVODI V. S

(Nastavak)

Međuto bi Hartvig jedva bio miran, kad bi bio slutio, da njegova »sjena« nije spavala, nego da je sakrivena šumskim stablima sve vidjela...

Došavši kući napisao je Hartvig dva pisma. Jedno kratko majoru pl. Marchstättenu, u kojemu ga je zamolio, da ga posjeti u pisarni, a drugo dugo Sereni pl. Elc, u kojemu joj je opširno pisao o susretu s Lidijom i o svojim bojaznima te je usrdno molio, da se zauzme za prijateljicu.

Ova je pisma pisao na pisaćem stolu u pisarni i ostavio na njemu zatvorena i frankirana, da ih sutradan pošalje na poštu.

Dok je uzimao iz ladice papir, marke i ostalo, opazio je, da je red, koji je inače ondje vladao, poremećen. Pisma su ležala porazbacana i pojedini predmeti nijesu bili na svojim mjestima. Isprva nije tome posvećivao pažnje, ali kad je zatim prispio u svoj privatan stan, iznenada mu je sinula misao: nered ondje u pisaćem stolu mogla je za njegova odsustva prouzročiti samo tuđa ruka! Nikakav tat, posve stalno nikakav tat, ali...

Krv mu je udarila u glavu: nijesu ga samo motrili, nego su mu potajno pretražili i pretince! Možda su tražili oružje, kojim je navodno ubio prijatelja...?

Ili su možda tragali za ljubavnim pismima nesrećne Lidije, koju je upravo vidio poremećena uma?

Dosada nepoznato gnušanje gušilo ga u grlu. Zar smo došli tako daleko?

Neka samo tragaju i uhodare za njim! On nema što da krije!

XI.

Serena je primila Hartvigovo pismo i, nakon što ga je pročitala, odlučila, da posjeti Lidiju Holcman. Žurno se odjenula i htjela izići iz sobe, kad li je unišao njen otac.

»Ah, ti izlaziš, Sereno,« on će, »ja sam te upravo htio pozvati, da sa mnom pođeš u posjete dragim prijateljima. Zar ti se tako žuri?«

»Htjela sam upravo izvršiti jedan posjet, ali to mogu učiniti i poslije podne. Kuda ćeš?«

»Pogodi! Iznenadit ćeš se. Pomisli, ko je došao danas ujutro?«

»Ko?«

»Mister Camptree i njegov sin Cecil, koje smo upoznali onamo preko kod tvog ujka i zatim vidjeli u Parizu, gdje smo s njima proveli nekoliko lijepih sedmica.«

»Tako?« ona će nimalo začuđeno. »Camptreeovi su ovdje?«

»Da. Zar se tome veseliš?«

»Iskreno rečeno — ne, oče!«

Pukovnik je pomno promatrao svoje nokte.

»Žao mi je, drago dijete, jer ćemo domalo biti prisiljeni, da mnogo vremena provedemo zajedno s Camptreeovima.«

»Prisiljeni...?«

»Da, ti to sama moraš uvidjeti! Oni su došli ovamo radi nas...«

»Mi ih nijesmo zvali, da dođu ovamo. Došli su sami na svoju vlastitu odgovornost!«

»Možda nije baš tako, draga Sereno! Ti ćeš se sjećati, da smo onomadne u Parizu govorili, da ćemo zajedno posjetiti Rim...«

»Pri čemu sam ti odmah jasno izjavila, da nikada ne ću na tom putovanju učestvovati u društvu mistera Camptreeovih! Već sam u Parizu bila sita njihova društva. Uostalom nasitila sam se za dugo vremena putovanja!«

»Šteta! Mister Camptree došao je ovamo upravo za to. Iskreno ti priznajem, da bih rado s njima pošao. Oni su mi neobično simpatični.«

»Ali meni nijesu.«

»Tome se doista čudim! Mladi Camptree sjajan je mladić, iskusan u svemu i, kako sam čuo, pred njim leži lijepa budućnost. On je čovjek, koga bih htio imati za zeta.«

»Isključeno! Uostalom čudim ti se, oče. Kad sam ti izjavila, da će moj muž biti Hartvig Henter, nekao si, da Hartvig nije plemić i da zato ne može doći u obzir. A sada — i Cecil Camptree nije plemenitog roda!«

»Dakako, ali on će ti ipak moći pružiti odličan položaj, koji svojoj kući želim prije svega. Camptree važi politički toliko, da ga već sada spominju kao budućeg kandidata za predsjedničku stolicu.«

»Žao mi je, što ti na to moram kazati, da me malo poznaješ, ako misliš, da ćeš me predobiti s takvim stvarima. Priprosta sreća uz muža, koji me ljubi i razumije, je sve, što od života tražim, a ujedno je i najviše, što želim postići.«

Pukovniku se namrčilo čelo.

»I ti još uvijek misliš na onog kukavca i lovca za mirazom...«

»Hartvig Henter nije takav! On zasluži dosta, pa će me moći uzdržavati. Ni najmanje ne računa s novcem, koji ću jednom dobiti. Naprotiv, već sama misao na to neizmjerno mu je mučna. Najradije bi me uzeo, kad bih bila siromašna kao crkveni miš. I u tome se mi dobro razumijemo, oče, jer i meni nije ništa stalo do novca. Zadrži ga i razdijeli, kome hoćeš. Samo nikad nemoj ni pomisliti, da dolazi u obzir za mene i Hartviga! Novac bi samo uprljao našu ljubav.«

»On doista znade, kako treba postupati s malenom glupom djevojčicom. Sad se više i ne radi o tome, nego samo o činjenici, da je ovaj čovjek danas pod ružnom sumnjom, da ga je javnost već osudila. On dakle ne može više doći u obzir kao prosilac tvoje ruke! Žao mi je, što ti on sam toga nije rekao, Sereno! Nemoguća mi je i sama pomisao, da bi ti mogla još misliti na

čovjeka, koji je bio ljubavnik druge žene i radi nje postao ubica!«

»To je prosta kleveta, oče! Hartvig nije nikada bio Lidijin ljubavnik i s ubistvom jadnog Holcmana ima upravo toliko posla kao ti ili ja!«

»Tako! To kaže on! O tome se ne trebamo prepirati. Ako ne ćeš meni da vjeruješ, naučit će te već budućnost. Čuo sam, da Hartvig Henter ne će dugo biti na slobodi. Ostavimo to! Što je s našim posjetom kod Camptreeovih?«

»Spremna sam, ako ti je moja pratnja poželjna. Jasno je, da ću s gospodom biti prijazna, ali te molim, da iz toga ne praviš nikakve zaključke, koji se nikada ne će ispuniti.«

Pukovnik se šutke naklonio. Dok je Serena uzimala krzno, zapitao je ravnodušno:

»Koga si htjela posjetiti?«

Serena je časak pričekala s odgovorom. Zatim je, držeći se one, da je istina uvijek bolja od laži, mirno odgovorila:

»Htjela sam posjetiti Lidiju Holcman, jer sam čula, da je bolesna.«

Pukovnik, koji je već bio otvorio vrata, ponovo ih je zatvorio i brzo se okrenuo.

»Jesam li čuo dobro? Htjela si k Lidiji Holcman, premda znaš, da toga ne želim?«

»Da, oče. Tvoju sam želju, premda je nepravedna, poštovala, jer se radilo o želji mog oca. Ali sada, kad je Lidija bolesna i kad me treba, ne mogu se na tu želju više obazirati.«

»Tako! I ti još imaš odvažnosti, da mi to u brk kažeš?«

»Zar bi ti bilo milije, da sam kazala laž?«

U pukovnikovim je očima bjesnjela oluja. Svladao se teškom mukom.

»A odakle znaš, da je Lidija Holcman bolesna i da baš tebe treba?«

»Od Harviga Hentera. On mi je pisao.«

»Što?« sad je nenadano bijes provalio u pukovniku, da je nagonski pograbio naslon najbliže stolice. »Što — i ti dopisuješ s tim čovjekom? I to... to doznajem ja nuzgredice?«

Iz njegovih je očiju bljesnulo ledeno svijetlo i lijepo iskićen naslon stolice, za koji je malo prije zahvatio kao za kakvo sredstvo za umirenje, raspao se pod njegovom rukom u komade. Zatim je stolicu bacio u kut.

Serena, koja ovakovu provalu bijesa nije doživjela prvi put, problijedila je doduše, ali je ipak ostala mirna.

»Dragi oče, ti griješiš. Pismo, koje mi je u toj stvari pisao Hartvig, je prvo i jedino, koje sam primila od njega. On sam ne može posjetiti Lidiju, koja je, čini se, oboljela živčano, pa je zato mene zamolio, da se zauzmem za nju. I to je tako naravno i samo po sebi razumljivo.«

Govorila je, kao i uvijek dosada, mirno i nježno, što nije ostalo bez učinka na oca. Usprkos toga je rekao pukovnik:

»Ako ti sada ozbiljno zabranim svaki ponovni saobraćaj s tom oklevetanom ženom?«

»Ti toga ne ćeš učiniti, dragi oče. Prvo, ja više nijesam dijete, kome se može zapovijedati, i drugo: ti posve dobro znadeš, da se ovdje radi o dužnosti, koju ću i protiv tvoje zapovijedi izvršiti. Ne sili me dakle na neposlušnost.«

Pukovnik je šutke promatrao svoju kćer. Srdžba i bol borile se u njegovu pogledu. Zatim se okrenuo na odlazak.

Serena je pošla za njim.

»Oče, zar ne ćemo u posjet ka Camptreeovima?«

»Ne! Idi, kamo hoćeš... prošla me volja za posjete!« odgovori joj on.

Časak nakon toga bila je sama. I sad se na nježnom nevinom lišcu odrazile bol i žalost, koje je ovaj razgovor izazvao u njenoj nutrinji.

XII.

Silas Hempel je već preko dva tjedna stanovao kod pazikuće Roznera u vili Holcman, a da se ništa novo nije dogodilo u suši.

Noći su prolazile u nenarušenu miru. I što je taj mir dulje trajao, detektiv je bio sve nervozniji. Zar je ubica konačno našao ono, što je tražio ili je potragu za onim radi opasnosti napustio?

Da li je još uopće ovdje ili je pobjegao?

Sve sama pitanja, koja su neprestano mučila Hempela. I odgovora im nije mogao naći. I njegova ispitivanja u hotelima, gostionama i panzionima ostala su bez uspjeha.

Silas se tresao od nestrpljivosti. Mislio je na svoje drugove, koji su se već davno vratili u Beč, zastiđeno je mislio na razgovore s policijskim komesarom Heidingerom, kojemu se ne će usuditi stupiti pred oči, ako mu ne pođe za rukom razjasniti Holcmanov slučaj.

Mučen od takvih misli ležao je jedne noći bez sna u postelji i u mislima još jedamput prošao točku po točku sve dosada utvrđene činjenice i zaključke.

Je li pogriješio? Ili je loše kalkulirao? Ne! Uvijek je došao do istih zaključaka. Misli Silasa Hempela su stale. Nešto... posve lagan, jedva čujan šum izvana ih je prekinuo...

Ležao je posvema bez daha, uši je naćulio i — vjerovao, da se prevario. Ništa se nije micalo. Ni svijetla, ni signala, ni glasa...

Stoj — eto opet! Ovog puta jasnije. Neki šum kao kad netko oprezno tura ključ u ključanicu. Izvan kuće? U kući? Silas toga nije mogao razaznati. Opet šum. Ovoga puta, kao da se vrata oprezno otvaraju. I sad je detektiv bio posve siguran, da je to bilo u kući samoj.

Navukao je odijelo. Zatim je revolver metnuo u džep i uzevši lampu pošao u čarapama u susjednu sobu, da probudi Roznera.

»Gospodine Rozneru, otvorite, netko je u kući! Dođite za mnom, ali bez cipela i posve tiho! Ne zaboravite revolvera!«

Pazikuća se odmah probudio. Prestrašeno je skočio iz kreveta i stao se žurno odijevati.

Međutim je Silas bez buke otvorio dvorišna vrata i nestao.

Tama i hladan vjetar dočekali ga u dvorištu. Ali odozgo, gdje su stepenice završavale u pred-

vorju prvoga sprata, liznuo je trak svijetla. Silas je znao, da je u tom predvorju bio ulaz u Holcmanov stan.

Dok je lagano uzlazio stepenicama, ponovo je čuo, da se pomiču vrata, ovog puta gore u predsoblju. U isto vrijeme nestao je trak svijetla. Noćni nametnik je dakle morao unići u stan, koji je bio zatvoren posebnim vratima. Ova vrata su imala dvije ključanice: običnu i drugu veoma kompliciranu, izum Holcmana, s posebice izrađenim ključem. Obje su ključanice bile zatvorene. Ključanica, koju je pokojni kućedomaćina izradio za svoj privatni stan, mogla se otvoriti samo ključem, koji je bio za to izrađen. Od Roznera je detektiv doznao također, da su bila izrađena samo dva ključa: jedan je imala gospođa Lidija, a drugi je bio u Roznerovu svežnju, koji je uvijek nosio sa sobom.

Kako je onda nametnik mogao bez daljnjega otvoriti vrata?

Pazikuća je međutim tiho došao za njim, i tako su obojica zajedno stupili na gornju stepenicu.

Silas je svojom lampom rasvijetlio stubište i vrata od stana. Vrata su bila otvorena! Predsoblje je bilo tamno, ali s desne je strane kroz isto tako otvorena sobna vrata dopirao slabašan trak svijetla.

Hempel i Rozner slijedili su taj slabašan trak u sobu, odakle je dopirao. Iz ove sobe vodila su vrata u negdašnju zajedničku spavaonicu bračnog para. I ovdje su vrata bila otvorena. Pogled, koji se obojici kroz njih pružio, bio je tako neočekivan i neobičan, da su samo s mukom ugušili u sebi glas iznenađenja.

Provalnik, koga su slijedili tako oprezno, nije naime bio muškarac, nego žena, i to nitko drugi nego li gospođa Lidija sama! U kutu prilično velike sobe stajao je visok i uzak ormarić s pretincima prastarog oblika. Pred njim je stajala gospođa Lidija u svojoj crnoj haljini s udovičkim velom i premetala po svih šest pretinaca, koji su bili otvoreni. Električno svijetlo u sobi je bilo zapaljeno, a osim toga je na pobočnom stolčiću stajala zapaljena lojanica bez svijećnjaka, zataknuta naprosto u praznu posudu za cvijeće.

Ono, što je Silasa Hempela na prvi pogled najneobičnije dirnulo, bilo je držanje mlade udovice. U njenim je kretnjama bilo nešto automatsko, u pogledu nešto ukočeno, odsutno, što se nikako nije podudaralo s njenim radnjama.

Činilo se, da traži nešto, što se ne da naći, jer je od časa do časa uzdisala, i njeno je lice postajalo sve nemirnije. Naposljetku naslonila se kao iznemogla na ormarić, pri čemu je njeno lice poprimilo mučan i zdvojan izražaj.

Nekoliko minuta kasnije zatvorila je pretince i spremila ključ u džep. Zatim je uzela lojanicu.

Oba su muškarca začuđeno promatrala ponašanje gospođe Lidije. Sad, kad se okrenula za odlazak, htio joj Rozner prići, da je pozdravi. Ali zapovjednički pogled Hempela prisili ga na šutnju. Detektiv se istodobno povukao u predsoblje i ondje zaustavio u sjeni jednog ormara.

(Nastavit će se.)

S izložbe likovnih umjetnica

Svršetak sa strane 552

Sve ostale skulpture Mile Vod na ovoj izložbi manjeg su formata i većinom iz terakota. Jedino portret književnice Jagode Truhelke je iz bronce, a jedna nadgrobna ploča i poprsje seljačke mladenke iz sadre. Koliko je ljupkosti, života i finoće u tom poprsju mladenke! Kako je snažna zamisao skulpture, koju je ona nazvala »Briga« i seljak vozi u kolima bolesnicu u grad u bolnicu te spuštene glave u teškoj brizi stupa kraj svojih volova. Značajka je umjetnosti Mile Vod, da ona voli prikazati male ljude, tipove iz malog svijeta i da ulijeva u svoje radove duboko socijalno osjećanje (»Prosjak«, »Pometač«, »Prodavač«, »Seljak« itd.). Divna je njena skulptura »Majka«, gdje majka uči dijete da se prekriži. Religiozni motivi zauzimaju u umjetnosti Mile Vod uopće znatan dio. I što je glavno, ona svoj svojoj umjetnosti daje izrazitu moralnu notu za razliku od tolikih umjetnika, koji podliježu utjecaju mode na štetu morala.

Od sviju slikarica na ovoj izložbi najjače se umjetnički ističu slike Zoe Borelli-Aačević (lijep akvarel »Djeca« i uljena slika »Na sajmu« s narodnim nošnjama), Cate Dujšin (»Luka Šipan«, »Dundo Pero«), Reske Šandor (krasni pejsaži »Pogled sa Sljemena«, »Šestine u jeseni« s mnogo profinjenosti u umjetničkom izražaju i divnim skladom u kompoziciji i bojama), Elde Piščanec (»Marija«, gdje je kao u viziji prikazan lik Majke Božje iznad kapelice), Naste Rojc (»Popov toranj« i »Kamenita vrata« u ratundi uz skulpture Mile Vod), Mire Marochino (vedri pejsaži »Pogled iz Remeta« i »Remete«), Anke Bestall (»Odmor«, »Dolazak Samoborca«), Zenaide Bandur (fin ugođaj slike »Ukrcavanje morske soli«), Mire Klobučar (Portret G. V. K. kod čitanja knjige), Zdenke Ostović-Pexidr (zamišljena »Švelja«) i druge. Snažne su slike, gdje umjetnice motivom, kompozicijom i bojama daju maha profinjenosti i toplini ženske duše, naprotiv osjeća se namještenost, gdje se pokazuje nastojanje za tvrđim, muškaračkim potezima kista i načina obradbe, a neukusno djeluje, kad žena samu ženskost profanira u raznim neukusnim aktovima. Da ta neukusnost bude još veća, baš su u vodiču izložbe reproducirani s posebnom sklonošću ti aktovi, kojih je na izložbi ipak najmanje bilo, ali su u vodiču najbrojnije zastupani. To je jedina osude vrijedna strana te izložbe, koja je pobudila inače veliku pažnju i koja zaslužuje dostojno priznanje. *Dr J. A-ć.*

KNJIŽEVNI OSVRT

Dr Margareta Csaba: NJEZINO PROLJEĆE, s predgovorom dra Tihomira Totha, preveli i priredili Eugen Fabry i dr Stjepan Kukolja, izdanje naklade »Fides«, Zagreb 1939., str. 162, cijena 15 Din, uvezano 25 Din. — Ovakve knjige još nismo imali. Tu spisateljica-liječnica otvoreno bez velikog uvijanja raspravlja pred djevojkom pitanja, koja se tiču njezina djevojaštva, njezine čestitosti, njezine valjanosti, njezine duše, njezina tijela, njezina srca, njezine sadašnjosti i budućnosti. Naći ćete tu zgodne misli o djevojačkoj preranoj udaji, o djevojačkim prjateljstvima, o ženskom športu, o djevojkama na kupališnim plažama, o ženskim cipelama, o materinstvu, o ženskom pušenju, o tjelesnoj i duševnoj kozmetici, o knjigama, koje djevojke čitaju, o flirtu, o plesu, o kuri za mršavljenje i o mnoštvu drugih stvari, koje treba da zna djevojka. Dobra i vrijedna je to knjiga, ali je ipak treba s nekim oprezom davati djevojkama u ruke, osobito ako se radi o mlađima.

Antun Matasović: BARTOL I BARA, seljački roman, izdala Knjižnica Dobrih Romana, knjiga 83., Zagreb 1939., str. 160, knjižarska cijena Din 30.— (za pretplatnike 20 Din). — Ovo je jedan davno očekivani i još davnije željeni roman, koji otkriva svu ljepotu i sve jade jedne obične seljačke ljubavi, jednog seljačkog mukotrpnog braka. Sve je tu tako jednostavno, tako vjerno ispripovijedano, te upravo kao da gledaš, kako se pred tvojim očima razvija život jedne seljačke kuće, u kojoj se sukobljuju ljubav i mržnja, dobrota i zloća, prijaznost i zavist, te kako se zameću konflikti, koji se rješavaju bez velikih tragičnih potresa. Piščeva posebna sklonost, da obrađuje pitanje ubijanja nerođene djece, dolazi i tu do izražaja. Cijeli je taj roman građen više s idiličkim nego s dramatskim sadržajem, ali ostavlja u čitaočevoj duši neobično pozitivan dojam i želju, da sazna u dalnjem jednom romanu, što je bilo s Đukom, koji u ovom romanu stupa pred nas kao rođeno a neželjeno dijete, te se život s njim pobacuje kao s loptom. Pisac to obećaje i drugom romanu, koji sprema.

KARTUZIJA I KARTUZIJANCI — zove se knjiga, koja nam u sjajnoj opremi, na luksuznom papiru i s obiljem od 106 slika u bakrotisku prikazuje postanak, život i smisao kartuzijanskog reda s osobitim obzirom na Pleterje u Sloveniji, gdje taj red ima svoj čuveni samostan. Uzeti tu knjigu u ruke te je listati i pregledavati velik je užitak, a čitati tu knjigu znači otvaranje novih vidokruga i nepoznatih ljepota svetog života. Zato tu knjigu preporučamo svakom, tko želi znati nešto i o ljepoti života, o kojem nema ni prave slutnje.

O. dr Ante Crnica: NAŠA GOSPA OD ZDRAVLJA, kritički prikaz štovanja Gospe od Zdravlja i njezina svetišta u Splitu, Šibenik 1939., str. 700. — Neobično opsežna ta knjiga, kakvih se malo pojavljuje kod nas, opisuje povijest i značenje jednog svetišta Majke Božje, koje nije tako općenito poznato i cijenjeno, kao što su neka druga Marijina svetišta kod nas. A ipak koliko je zanimljivih prošlih događaja opleteno oko toga svetišta, te nam ga čine bliskim i dragim. Ujedno je ta knjiga povijest franjevačkog samostana u Splitu na Dobrom, gdje je sjedište provincije Presv. Otkupitelja. Neka i ta knjiga naiđe na pažnju kod mnogih, osobito kod onih, koji uživaju u otkrivanju kulturno-vjerske hrvatske povijesti.

Marko Vunić: POVIJEST SVIJETA, stari i novi vijek, izdalo Jeronimsko Književno Društvo, Zagreb 1939., str. 132, cijena 10 Din. — Treba pozdraviti misao, da se izda kratka pučka opća povijest. Tog teškog se zadatka latio pisac ove knjige i mora se priznati, da ga vrlo praktički i zgodno rješava. U posebnim člancima daje pregled povijesti pojedinih naroda starog vijeka, a zatim isto tako srednjeg vijeka. Upoznajemo tu fizionomiju, dušu i historijsku ulogu svih važnijih naroda. U starom su vijeku osobito istaknuti Grci i Rimljani. U srednjem je vijeku pisac dao zornu sliku Evrope u tisuću godina od propasti rimskog carstva do pobjede Turske na Mohačkom polju g. 1526. Osobito je zanimljiv dio o slavenskim narodima, jer je to, koliko znamo, prva hrvatska knjiga o općoj povijesti, u kojoj se iznosi i povijest Slovaka, Uprajinaca i Lužičana uz ostale slavenske narode. Dakle tu je prvi put posvećena pažnja doista svim slavenskim narodima. Ujedno je tu prvi put u jednoj hrvatskoj povijesnoj knjizi prikazana i povijest Irske, koja je inače redovito pomiješana s engleskom poviješću. Te i mnoge druge zanimljivosti otkriva ova knjiga, koja je lijepo napisana te zaslužuje, da se nađe u svakoj kući.

ZA DOBRE DOMAĆICE

Dobar tek

Juha od luka. Nareži 2 velike glavice luka i pirjaj na masti, da lijepo požuti. Zatim posoli, nalij vode i prokuhaj. Tada procijedi kroz cjedilo ili sito, dodaj malo bibera i nalij šalicu mlijeka sa žlicom brašna te provrij. Na koncu zamuti u juhu žumanjak. Ponudi s prženim žemljinim kockama.

Juha od kruha. Namoči tvrdoga kruha, (koji si čuvala na čistome mjestu) u hladnoj vodi, posoli, dodaj malo kima, komadić svježeg maslaca i kuhaj. Zatim razmuti kruh, procijedi juhu kroz sito, zamuti mlijeka sa žumanjkom, a možeš dodati i malo češnjaka i pirjanog luka.

Kuhinjski kalendar

Listopad Nedjelja **8**	Objed: Juha od kosti i zelenja sa žličnjacima od grisa. Punjena teleća prsa s pečenim krumpirima i salatom od paprike, luka i rajčice. Nadišci s orasima. Grožđe. Večera: Pašteta od mesa.
Ponedj. **9**	Objed: Juha od gljiva s prženim kockama od žemlje. Bugarski paprikaš. (Cezner-Andrić »Domaćica u kuhinji« str. 27.). Večera: Krumpirača (Žganci od krumpira) s makom.
Utorak **10**	Objed: Juha od celera. Teleća jetra i kaša od krumpira. Voće. Većera: Kruh s maslacem i medom.
Srijeda **11**	Objed: Juha od luka. Krpice s kupusom. Večera: Špinat s jajima.
Četvrtak **12**	Objed: Govedska juha s kockama od možđana. Govedina s rižom i umakom od češnjaka. Grožđe. Večera: Drobljenac sa salatom.
Petak **13**	Objed: Juha od rajčica sa žličnjacima. Okrugljice sa šljivama. Večera: Kiselo mlijeko.
Subota **14**	Objed: Juha od kruha. Turski kotleti. Smokve ili kruške. Večera: Čevapčići s lukom.
Nedjelja **15**	Objed: Juha od raznog mesa. Pečena guska s pirjanim kupusom. Pržene jabuke u tijestu od palačinka. Večera: Što je ostalo od objeda.
Ponedj. **16**	Objed: »Dugački« paprikaš. (Cezner-Andrić »Domaćica u kuhinji« str. 8.). Savijača sa sirom. Večera: Žganci u mlijeku.
Utorak **17**	Objed: Juha od kupusa. Punjene rajčice s kajganom. Voće. Večera: Rezanci s makom.

Teleća jetra. Operi jetra i metni ih na nekoliko sati u hladno mlijeko. Zatim ih ostruži, provuci slaninom, metni u šerpu, gdje si na maslacu pirjala zelenje i luk. U tom pirjaj sve skupa dalje, dok jetra ne omekšaju. Tada jetra posoli, prilij malo bijelog vina, zapraši brašnom pa dobro prokuhani sok na koncu procijedi.

Turski kotleti. Stuci kotlete i speci te na njih naspi riže pomiješane s narezanom zelenom paprikom i sve skupa pirjaj. Zatim dodaj odozgo narezanih rajčica, koje si prije prepirjala, i malo onog soka od kotleta.

Punjene rajčice. Rajčice razreži po polovini, sok izvadi i ostavi ih, da stoji. Načini dotle smjesu od samljevenog mesa, pobiberi, posoli i pomiješaj s 1 jajetom. Polovice rajčicâ napuni tom smjesom, pospi žemljinim mrvicama i speci na masti. Na kraju dodaj sok od rajčica te ih u njemu pirjaj.

S. A.

Kućni savjet

O valjanom loženju. Treba nastojati, da se sa što manje goriva postigne što više topline. Zato gorivo mora u prvom redu biti suho. Osim toga ne smije biti previše hladno. Ne valja drva i ugljen nositi iz podruma (ili drvarnice) u sobu pa odmah metati u peć. Najprije treba da stoji u prostoriji s umjerenom toplinom. Mnoge domaćice krivo misle, da se sobe, koje se manje zrače, da se ne bi previše ohladile, lakše i brže ugriju, nego sobe, koje se mnogo zrače. To je mišljenje krivo. Baš je obratno istina: što je soba bolje prozračena, to će se brže i bolje ugrijati, jer se čisti zrak brže ugrije nego pokvareni. Zato treba sobe i kod najveće zime uvijek prije grijanja dobro prozračiti.

Kako ćeš postupati s cvijećem sada u jeseni? To je važno, da zna svaka domaćica, jer svaka goji cvijeće ili u vrtu ili oko kuće ili u sobi. Upute o tom daje nova knjiga »Cvijeće i ukrasno bilje«, koju je napisao naš dugogodišnji suradnik prof. Stjepan Gotvald. Izašla je među novim izvanrednim jeronimskim izdanjima za godinu 1940. Tu knjigu dobiva, tko kupi cjelokupnu seriju od 9 jeronimskih knjiga za ukupnu cijenu od 50 dinara. Skoro toliko bi stajala sama ta knjiga o cvijeću, da je gdje drugdje izašla. Zato zacijelo ne će nijedna domaćica propustiti priliku, da eto s tom za nju tako važnom i vrijednom knjigom za tako nisku cijenu dobije ništa manje nego devet knjiga. *S. A.*

Priugotavljanje voćnog soka hladnim načinom. Svaka domaćica može sebi prirediti izvrstan voćni sok na ovaj način: Uzmi na tri litre jagoda ili malina, ili ribiza, ili kupina, ili posve zrelih trešanja bez koštica, dvije litre vode i 40 grama vinske kiseline. Vinska se kiselina rastopi u vodi, pa se s njom polije voće, a posuda se dobro zatvori. Poslije 24 sata procijedi se voće kroz čistu krpu, daje se soku malo pomalo sitnog šećera. Na svakih 100 grama soka 100 grama šećera, pa se to neprestano miješa. Zatim se ostavi 24 sata na miru u čvrsto zatvorenoj posudi. Nakon toga pretoči se čisti sok sa taloga. Sok se pretoči u boce, otvor se poveže krpom; a boce se metnu u hladni podrum. Na taj se način bolje sačuva miris i finoća soka, bolje negoli kuhanjem. Pošto smo soku dometnuli puno šećera, za to ne trebamo kuhati sok. Sok, pomiješan sa običnom vodom, ali još bolje sa Selterovom, izvrsno je sredstvo protiv naprezanja, razdraženosti i umornosti. Osim toga može se upotrebiti za umaku pudinga i t. d.

Izvrstan medeni liker. U pola litre finog alkohola metne se po 1 dkg. pelina, matičnjaka, prstenka i paprene metvice. A da liker dobije poseban tek, dodaj mu zelenih oraha, ili narančine kore, ili borovnice, ili čega drugoga. Sve ćemo to ostaviti par dana na suncu. Sad ćemo ½ kg vrcanog meda rastopiti u jednoj litri tople vode. Voda ne smije biti prevruća, jer bi se tim izgubile ljekovite sastojine meda. Sve se to smiješa, dobro promućka i ostavi na miru, dok se ne izbistri. Čim se je liker izbistrio, odmah se može piti. Nu tko želi imati bolji i ljepši liker, taj neka sve to ostavi na miru nekoliko dana, a zatim neka ga filtrira kroz papir za filtriranje. Ako tko želi slabiji liker, taj neka uzme manje alkohola.

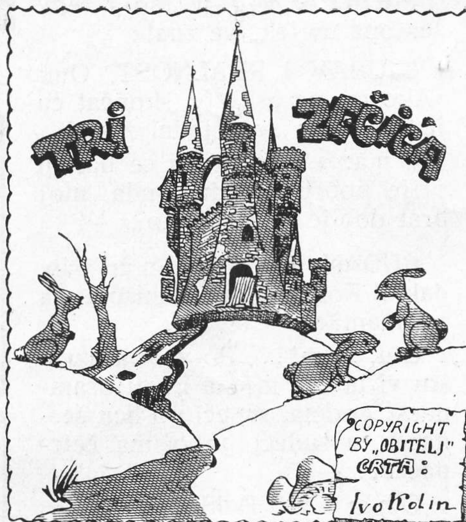
Dobar voćni ocat. Dobar se voćni ocat pravi ovako: Često nalazimo u kućanstvu koru od oguljenih jabuka ili krušaka, prijesne ostatke iza ukuhanog voća, voća palog sa voćaka itd. Sve se ovo očisti, zdrobi, ili isjecka na sitne komadiće, te se upotrebi za pravljenje octa. Metne se u posudu, nalije se vrućom vodom tako, da voda bude povrh voća, te se stavi na toplo mjesto. Tu se ukiseli za 6—8 nedjelja. Ako tome dodamo malo dobre rakije, onda ćemo dobiti jači ocat. Kad opazimo da je ocat kiseo, onda ćemo ga pretočiti u boce. Boce ćemo čvrsto začepiti i spremiti na hladno mjesto. Nu ako tko želi da za jednu nedjelju dana dobije dobar ocat, taj neka na ¾ l vina doda ½ l destilirane vode i 75 grama isjeckane posve crne kore od friškoga kruha. Sve se ovo smiješa u boci, a ova metne na toplo mjesto. Poslije osam dana pretoči se, zatvori čvrsto i stavi u smočnicu.

Jaja za zimu. Jaja iznesena mjeseca kolovoza, rujna i listopada najbolja su za zimu za to, jer se dadu najduže održati u dobrom stanju. Samo ta jaja treba da su donesena sa sela. Za vrijeme žetve, i još neko vrijeme iza toga, nalaze koke na selu puno zrnja od žitarica i drugih biljaka. Pa baš to zrnje, vele da je uzrokom što se jaja manje kvare od onih jaja, koje su koke iznesle po gradovima; jer se po gradovima hrane koke više sa kojekakvim otpacima bilja i raznog jela, a manje zrnjem. Uostalom jaja za zimu treba staviti u krečnu vodu ili u vodeno staklo, pa se i tako mogu dobro održati cijele zime. *I. S.*

Za dobru djecu

Naš saradnik Ivo Kolin pobrinuo se opet da razveseli naše male čitače narisavši za njih novu pripovijest u stripovima o trim zečićima. Tri zečića su poznata lica malim čitačima »Obitelji«. To su oni isti zečići, o kojima smo strip u nastavcima donosili u prošlogodišnjoj »Obitelji«.

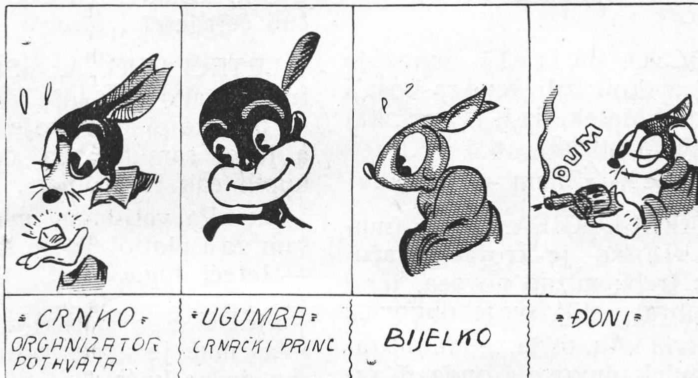
Ova naša nova pripovijest o trim zečićima zove se »BLAGO KRALJA SALOMONA«. U njoj zečići nisu

više mala djeca, koja će za to što se udalje od majke, biti kažnjena. Oni ovdje nastupaju kao junaci i branitelji pravice te će simpatije malih čitatelja biti na njihovoj strani.

Zato treba svi da pomnjivo čitaju ovu pripovijest, koja će izlaziti u novom četvrtgodištu »Obitelji«. U svakom broju bit će po tri niza slika. Nadamo se, da će tri zečića zabaviti osim djece još i odrasle čitatelje.

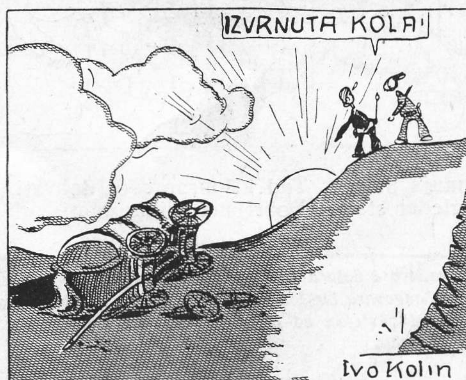

ZA ŠALU I SMIJEH!...

MOŽDA. O n a: »Ovaj Mirko je ipak samo posve nevjerojatni prostak. Jučer sam s njim razgovarala, a on je tri puta zijevnuo za vrijeme mog pričanja«.

O n: »A znaš li ti sigurno, da je zijevnuo?«

O n a: »Hm! Kako to misliš?«

O n: »No, možda je tri puta samo pokušao, da i on nešto kaže.«

MALO TEŠKO. A: »Kako bi si čovjek najbolje osigurao kapital?«

B.: »Sagradite kuću!«

A.: »Je... A gdje da nabavim novac?«

TOČNO. U č i t e l j pokazuje djeci u školi izdjevenoga kosa i zapita: »Matek, da li ti znaš, kakva je to ptica?...«

M a t e k: »Znam — mrtva!«

ČUDNA LOGIKA. Ž e n a (mužu): »Došao je krojač s računom; treba nužno novaca, jer i on mora platiti svoje dugove.«

M u ž: »Ah, to je zgodno! Pravi čovjek dugove i onda si zamišlja, da ću mu ih ja platiti!«

VJERONAUK. K a t e h e t a: »Znadeš li ti, Perica, tko je to, tko sve vidi i čuje što radimo, a znade i što mislimo?«

P e r i c a: »To je moja teta. Jer ona uvijek sve zna!«

LJUBAV i REALNOST. O n: »Ako me ne uslišate, skončat ću jednostavno svoj jadni život!

O n a: »A hoćete li se barem prije pobrinuti, da onda moj brat dobije vaše mjesto?«

ČUDAN RAČUN. O n a: »No, dakle! Koliko godina, mislite, da ja imam?«

O n: »Hm!... Po vašem uzrastu vi bi već mogla imati osamnaest godina, sudeći po licu šesnaest, a sudeći po očima četrnaest...«

O n a: »No! Dakle?«

O n: »Dakle: To sve zajedno čini četrdeset i osam!«

LETEĆI DUG. A.: »Stalno se tužite, kako vam loše ide i kako ne možete plaćati svoje dugove, a jučer sam doznao, da ste si kupili čak i aeroplan...«

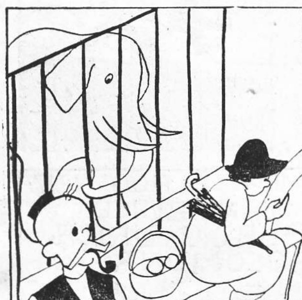
B.: »Pa valjda ne mislite, da sam ga i platio! To je sada moj — leteći dug.«

MEĐU SUSJEDAMA. P r v a: »Vaš muž je noćas prilično kasno došao kući!«

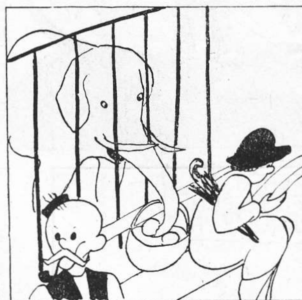
D r u g a: »Zar ste ga i vi čuli?«

P r v a: »Njega ne, ali — vas.«

Dobrijan u zoološkom vrtu

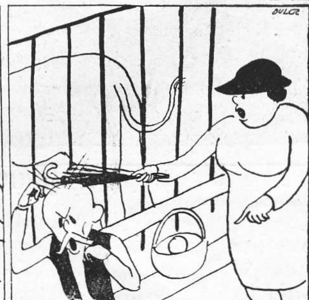
Danas kao za okladu
sjede čika pred ogradu.

Stari Jumbo nema mira,
iz košare voće dira.

Na čiku je sumnja pala,
gospa čudno gledat stala.

Tad kišobran svoj dohvati,
Dobrijana njime mlati.

Ilustrovani tjednik „Obitelj" stoji 3 Din po broju. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu.

Kućni kaput za gospodina

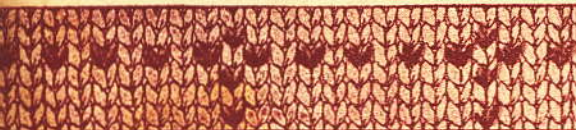
Za izvedbu ovoga kaputa potrebno nam je 750 grama peteronitne vune u zagasito žutoj boji, 2 igle broj 1.

Cijeli je kaput pleten pravo s prave strane, krivo s krive, u kvadratima. 1 red: 9 očica žutih, 1 očica modra, 9 očica žutih, 1 očica zelena i t. d.; 2 red i dalje svaki 2: sve žutom bojom; tako kroz 19 redova. Svi neparni redovi kao prvi. Dvadeseti red: 1 očica žuta, 1 očica modra, 1 žuta, 1 modra i t. d. — 21 red kao 1 red. — 40 red: 1 očica žuta, 1 očica zelena, 1 očica, žuta, 1 zelena i t. d.

PREDNJA DESNA POLOVICA. Načinimo 75 očica. Dodamo na rubu naprijed pet puta po 1 očicu u svakom drugom redu. Na drugom kraju ovakih 4 cm dodamo po 1 očicu. Kada smo načinili 50 cm duljine, pletemo 10 krajnih očica *(vidi shemu)*, koje završimo u 3 puta. Dalje pletemo ostale očice. Završimo najprije 10 očica odjednom, 9 puta po 1 očicu u razmaku od jednog reda. Na 67 cm odozdo dodamo 10 puta po 1 očicu u razmaku od 1 cm. S one strane oko vrata ćemo iza 50 cm odozdo oduzimati 20 puta po 1 očicu u razmacima od 1 cm.

NA LIJEVOJ PREDNJOJ STRANI ćemo 25 cm od početka načiniti prvu rupu za gumb, druge dvije u razmacima od 10 cm.

LEĐA. Načinimo 85 očica. Pletemo ravno 34 cm. Sa svake strane dodajemo 13 puta po 1 očicu u razmacima od 1.50 cm. Za izrez rukava oduzimamo 11 puta po 1 očicu u svakom drugom redu. Na 65 cm duljine dodamo 5 puta po 1 očicu u razmacima od 1 cm. Na 70 cm završavamo 15 puta po 2 očice u razmacima od 1 reda.

DESNI RUKAV. Načinimo 50 očica. Pletemo ravno 6 cm. — 20 očica ostavimo da čekaju i onda ih pletemo ravno 6 cm. Sada pletemo sve očice zajedno dalje. Tako smo načinili izrez na donjem dijelu rukava. Nastavimo dalje dodavajući po 1 očicu sa svake strane u razmacima od 3.5 cm. Kad imamo 54 cm duljine, radimo 35 očica od kojih s lijeve strane oduzimamo po 1 očicu u svakom redu. Uzmemo opet posao i oduzimamo s desne strane 5 očica, 20 puta po 1 očicu u svakom redu, i 20 puta po 1 očicu u svakom drugom redu. Preostale očice završimo u jedanput.

VELIKI DŽEP. Načinimo 34 očice. Sa svake strane tri puta dodamo po 1 očicu u svakom drugom redu. Dalje pletemo ravno. Kad imamo 22 cm završimo. Drugi džep načinimo isto.

POJAS. Načinimo 70 očica i pletemo 20 redova i završimo. Kada smo sve završili, sašijemo sve dijelove, na leđima u pojasu načinimo sa svake strane po tri nabora i pričvrstimo pojas. Na svakom rukavu gdje smo načinili prorez prišijemo 1 gumb. Naprijed na desnu polovicu prišijemo tri gumba za zakapčanje.

Z. L. P.

Križaljka

Složio Bekil, Zagreb

Vodoravno: 1. eksploziv, 6. šaljivdija, 8. protivno od vodoravno, 9. buna, sukob, 10. žensko ime (skraćeno!), 12. žensko strano ime, 14. čas (bez h), 15. kratica za liječnički prepis, 16. konac, 18. kradljivac, 19. stara mjera, 21 koliko stane na vile, 24. ledina, 25. papiga.

Okomito: 1. strana, 2. bog ljubavi (padež), 3. srok, 4. studirati, 5. isto što i18. vod., 6. dio zemlje, 7. zanesenost, pretjeranost (tuđ.), 11. vrst knjiž. djela (množ.), 13. poznata titula (padež), 17. soba, teret, 18. stari novac, 20. rukovet, 22. papiga, 23. Gospina majka.

Rješenje treba poslati do 25. o. mj. Među odgonetače podijelit će se 20 lijepih knjiga.

Rješenje i nagrade

IZ BR. 29-30

Vodoravno: 1. Gita, 5. spor, 9. ukop, 10. »...Rabi«, 11. Bakar, 12. Tom, 13. tabela, 15. ti, 16. kamiš, 18. B. Z., 20. ore, 21. zelen, 23. lama, 24. vuna, 25. opak, 26. Odak. — Okomito: 1. guba, 2. Skar, 3. tok, 4. Apati, 5. S. R., 6. pater, 7. obol, 8. rima, 14. Biševo, 15. strah, 16. kolo, 17. Arap, 18. bena, 19. znak, 22. lud.

Po 5 romana dobili su O. Načić iz P. i M. Opičić iz K. Po 2 knjige: Č. Katky i Rubignoni iz S. Po 1 knjigu: V. Kraljić iz Splita, A. Fabijanić i zP., B. Štefančić iz Zagreba, B. Kaloper iz V., A. Peranić iz St. N. i D Tomić iz Zagreba.